

نفسی هربرده ۱۰ غرورده

منه لکی بوسته ایله ۵ لیرا .
(اجنبی مملکتلر ایچین ۵ دولار)

اونه واعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسه
مراجعت ایدیلیر .

یازی ایشلرینک مرجعی آقره مرلریدر .

حیات

هیانه دامامیانه ... دیانه راهلر هر حیات قاتلم ...
- نیجه -

اداره مرکزی :

آقره ده ، استانبول جاده سنده آقره
معارف امینلکی یاننده کی دائره

استانبول بوروسی :

استانبولده ، باب عالی جاده سنده ۸۷ نوره ده
دائرة مخصوصه

۳ نجی جلد

آقره ، ۸ کانون اول ، ۱۹۲۷

صافی : ۵۴

صاحبه :

علم و مفکوره

مفکوره جیلکک بلکه اک مفکوره وی بر
مثلی اولارق طانیدیغ « ضیا کونک آلپ » ک بر
مطالعه سنی دائما خاطر لارم . برکون ، قالا بالق بر
مجلسده ، بزده علم حیاتک انکشاف ایتمه دیکندن ،
حقیقی معناسیله طالملمز بولونمادیغندن بحث
ایدیلدیکی بر صیراده ، مرحوم دیمشدی که :

— بونک باشلیجه سبی ملی مفکوره دن
محرومیتدر . بر دفعه روحلمزده بو آتش
یانسین ، اونک فیضی مملکتک محتاج اولدیغی
طالملمزده یتیشدیره جکدر .

ضیا ، بعض معارضلرینک حقسز اولارق
ادما ایتدکری وجهله ، هر هانکی بر مسئله نی یالکز
برجهه دن کورمکه اکتفا ایدن بسیط بر آدم
دکلدی . یالکز ، محیطی اوزرنده قوتله مؤثر اولاق
واطرافنده کیرک ایمانی دائما تقویه ایتک ایسته یین
هر مرشد کی ، ریاضی بر قطعیته حکملرینی ویرر ،
مخاطبلرنده یکی بر ایمان او یاندر مق ایستردی . قرون
وسطائی تلقیلری بیقمووه عثمانلیق « موهومه سنه
صاپلانوب قالان صوفیه لره وزوپه لره قارش
عکس العمل یایمق ایچون ، مملکتده کی بوتون
فناقلری ، بوتون یوقسولقلری « ملی مفکوره » دن
محروم اولوشمزه عطف ایدردی . ایشته اوکون ،
اکثریت اعتباریله قوزمو پولیتارله مدرسه لیلردن
ترک ایدن مجلسده او طرزده لسان قوللانمسنک
باشلیجه سبی ده بویدی . یوقسه ، چوق کنیش
معلوماتی و چوق شخصی کوروشلریله جدا بر خارق
اولان بو بویوک متفکرک ، اجتماعی تکاملک هر نوع
طالملمزینی لایقیله قاورامامش اولماسی اصلا تصور
ایدیله مز .

ای دوشونوله جک اولورسه ، ضیانک
مطالعه سنده هر حالده بر حقیقت حصه سی بولماق
قابل دکلدی : هنوز « ملیت » دویغوسنی دویمایه رق
ساده جه « امت » وجدانه ، « امت » شعورینه
مالک اولان اجتماعی بر هیئت ، تمامیه قرون وسطائی
بر تشکلدی ؛ بویله بر تشکل ایچنده سربست
تفکرک موقعی یوقدر که اوراده عصری معناسیله
« علم » موجود اولایلسون . صوک زمانلره
قدر مملکتیزده « علم » و « عالم » دینجه ،
ساده جه دینی ماهیتده مدرسه بیلکیرلرینک و مدرسه
آداملرینک خاطره کله سی ، مثبت علملرک
هیچ موقعی اولمامه سی ، بوکا بر دلیل دکلیدر ؛
داها بر قاج سنه اولنه کلنجه جه قدر « شیخ الاسلامق »
تشکیلاتی قارشیسنده سربست دوشونمکه و بو
سربست دوشونجه لری تبلیغه امکان وارمیدی ؟
بو وضعیتده و بو ذهنیتده بولونان بر مملکتده عصری
علم تلقیسنک انکشافنه امکان اولامایه جنی ، عادتاً
بر متعارفه در . تورک ملتی آنجاق کندی ملیتینی
ادراک ایتدکدن صوکرادر که حاکمیتینی کندی
النه الدی و ملیت اساسلرینه دایانان بر « ملی
دولت » قورمغه موفق اولدی . بناء علیه ، مملکتده
عصری علمک انکشاف و ترقی سیده ، آنجاق
بوندن صوکر امکان اولایله جکدر . ایشته
بوشکلده دوشونوله جک اولورسه ضیا به حق
ویرمه مک قابل میدر ؟

تورک ملتک ، داها اسلامیتدن اولکی
زمانلردن باشلایه رق ، بوکونه قدر فکر و صنعت
ساحه سنده یاپدینی ایشلر ، عمومیتله ظن
اولوندیغندن چوق فضله در . ماضیمزه طأد

آرکه اولوژی و تاریخ تدقیقاتنک متنادی ترقیسی
سایه سنده ، اسلامیتدن اول اولسون ، اسلام
مدنیتی دائره سنده اولسون ، تورکک فکر
و صنعت حیاتنه هیچ بر زمان بیکانه قالمادیغی هرکون
داها قوتله آکلاشیلور : لا اقل بیک ایکی یوز
سنه دن بری تورکک ادبیاتی اولدیغی ، تورک خلق
ادبیاتنک قومشوقوملر اوزرنده ایزلر بر اقدینی ،
اسلام معماریسی داخلنده تورک معماریسنک
مستقل و چوق قوتلی بر تکامل کچیردیکی ،
اسلام مدنیتنک تشکله تورکک بویوک و فعال
بر رولی اولدیغی عادتاً متعارفه حکمنه کیرمشدر .
لکن ، بوتون بونلره رغماً ، جهان تاریخنک
عمومی یورویشی اوزرنده ، تورکک ، ماده ،
بو معنوی رولله قیاس ایدیله میه جک قدر بویوک
بر تأثیری اولدیغی اونو تماممالی یز . تورکک مادی
و معنوی ساحه لرده کی بو تأثیرلرینی مقایسه ایدنجه
واصل اولدیغمز نتیجه شودر : تاریخنک هیچ
بر دورنده معنوی قوتمز مادی قوتمزله متناسب
اولمامشدر ! یعنی ، فکر و صنعت ساحه سنده تجلی
ایدن معنوی قوتمز ، هر زمان ، سیاست و عسکرک
ساحه سنده کندی کویستره دن مادی قوتمزدن چوق
آشانی قالمش ، اونکله متوازن صاییللاجق بر مرتبه به
اصلا یوکسه لمشدر .

بوراده بو حادثه نک سبیلرینی تحلیله قالدیشه جق
دکلز . نتیجه لرینه کلنجه ، صوک عصرلره قدر
تورکک مادی قوتی ایچون او قدر مضر اولمایان
بو موازنه سزلکک ، ایکی عصردن بری چوق الیم
نتیجه لر ویردیکنی بیلیورز . بالخاصه بوکون ،
« علم » و اونک تطبیقاتندن عبارت اولان « ته قنیک » ،

بیضی پورتره

- « ادگار آلن پو » -

اوله قاربولانك آياقلرندن برينك قوبو كولكه سنده
قالش بر بری آيدنلاندی. بويلهجه قوتلی ايشيقلده،
اولهجه هيچ فرقه وارماديم يكي بر رسم كوزومه
چارپدی: بوداها يكي كليشن بر كنچ قترك رسيدی.
هان شويله چابوچه بر باقدم وكوزلرمی قابادم.
نه بويله يادم. اوچه كنديم بيله آكلایامادم.
لكن كوزلرم قابالی دوردجه قافامده كوزلرمی
قابامانك سيني آراشدردم. بو دوشونمكه وقت
قازانق ايچين، كوروشمك ني آلدانديغه امين
اولق ايچين، مخيله می داهای اراق و داهای امين بر باقیشه
حاضرلامق ايچين ياپيلمش ايسته كسز بر حر كندي.
بر آن ايچنده كوزلرمی رسمه تکرار جو بردم.
آرتق كوردوكدن شبهه ايده مزدم، زيرا
مولرك بلكن بزیه ايلك چاربان ايشيقلری ني اويانيق
حياته كری كنتمش كيیدی.

پورتره، اوچه دهديدكم كي، بر كنچ قتركی.
نه كننيكه «وينيه» دينلن عيچمه ياپيلمش بر باش
واووزلردن عبارت، «سوالی» نك چوق سه وديكي
باشلك تينده يدي. قولار، كوكس، حتی صاجلرك
اوجی، رسك «فون» ني تشكيل ايدهن قوبوقارانلق
رنك ايچنه بليرسزجه قاربيشوردی. چرجيوه سوبه
(بيضی)، زنكنجه يالديزلانش و «موره سق» له
ايشلنمشدی. صنعت نقطه سندن هيسنك ايچنده
رسم اك مكلیدی. لکن ني بو قادار آنزودرين
بر علاقه ايله كدينه چكن شي نه رسك ياپيلمشده كي
اوسته لقلری، نه ده كنچ قترك لاهونق كوزه لكی ایدی.
دالنيقلدن هنوز آيیلان دوشونجه م رسمي بلكه
جانلی بر آدمك باشی صانمشده اولاييلیدی.
لكن كوردم كه ونیه نك ياپيلمشده كي و چرجيوه ده كي
خصوصيت بويله بردوشونجه ني هان رد ايديوردی.
بو نقطه لری ايچندن انچه بوشونمكه بلكه
يارم ساعت بويلهجه كوزلرم پورتره مك اوزرینه
چيريله نمش، ياری او طورور، ياری باتار بردوروشده
قالدم. اك صوك، رسك اوزرمده ياپدني بونائيرك
سريني آكلایوب بولنجه باشم ياصدغه دوشدی. باشلانفجده
باشی دوندوروب ني شاشيرتان بو بو، رسده كي
مطلق بر «جانلی» بکزرلك دن باشقه برشی دکلدی.
درين بر اوزونو ايله شامدانی اسکی برینه قويدم.
ني بو قادار هيچانه كنيره ني شي بويلهجه كوزمك
او كندن قانقدن صوكره، رسملردن بحث ايدن
دنتري مراقله آرام. بيضی پورتره ني كوسته رهن
صحيه ني بولوب آجدم واراده شو دو كوق و تيركه
كله لری اوقودم:

«او، آر بولونور كوزه لكده، هم سه ويلي
همده سه وينيچ دولو بر قيزدی. رسامی كوردی،
سه وديكي واونكله نه ولنديكي ساعت باشه ايش آجدي.

آغير يارالی حالده كيجه ني آجيق «واده
كچيرمه می ايسته مين اوشامك قابوسنی اووزلايوب
كردیكي شانو، اوزون زمانلردن بری آبه نيلرده
بو كنه لن غم واحتشام دولو بويوك بنالردن بریدی.
كورونديكنه كوره داهای بك يكي، شويله بر قاچ
كون ايچين بوش بر ايلمش اولايیدی. هان اك كوچوك
واك آز كوسته ريشلی دوشه نمش آبارمانلردن برینه
بركندك. بوراسی بنانك اوجرا بر قوله سیدی.
دوشه لری و سولری زنكن، فقط آنيقه وصيير
صييردی. ديوارلرنده خاليلر، بيك بر چشيد سلاح
پوصات و حندن فضله كورونن بر سوروك جانلی
موده رن رسمل زنكن آلين يالديزلی چرجيوه لر
ايچنده دورويوردی. بنانك نوحاف ياپيلمش نيجه سی
هان هر آديمه كوزه چاربان، كوشه لره وارنجه قادار
اصيلمش دوران بو رسمل، بيلمم خاستالعمك
ورديكي سرسلكندي نه در، بنده درين بر علاقه
اويانديردی؛ اويله كه اوش غم په درويه اودانك آغير
بانجورلرخي اينديردم، - ذاتا كيجه ده اولمشدی -
ياتامكك باش اوچنده دوران بويوك آياقلى شامدك
مولرني باقديردم وقاربولاك اطرافنده كي سياه
قاديفه پرده لری صوكنه قادار آجديردم. بويلهجه،
اوبويامازسم بيله، كاه قارشيمده كي رسمله باقوب
دالمق، كاهده ياصديمك اوستنده بولدم، اطرافنده كي
رسمله دائر معلومات و تنقيدلره دولو اوافق بردفتري
اوقومق ايسته يوردم.

اوزون اوزون اوقودم و جاندن بوره كدر رسملری
سير ايندم. ساعلر قوش كي كچدی و درين كيجه
ياريسي كلدی. شامدك دوروشی بر آراتق جانلی
صيقدی؛ په دروي اويانديرمق نسه كندي ألمی كوچلكله
اوزاقوب اونی، كنابك اوزرینه داهای اي ايشيق
ورمكك بر يره برلنديرمك ايسته دم.

لكن بو حر كم هيچ ده اوماديم بر نيجه
وردي شامدنده كي بر سوروك مومك ايشيني شيدی،
~~~~~
حاده الكتريق و مقناطيس ساحه سی اولايان بر قسم
فضا بك اتلا تصور ايديله بيلير.

حال حاضرده كي فكر مره نظر آماده نك اساسی
بو الكتريق و مقناطيس ساحه لرينك تنكافيدره. او حالده
عالم حال حاضرده كي مفهومی بزده ايكي حقيقت طائير:
بونلر جاذبه عموميه اثیری ايله «الكتريق - مقناطيس»
ساحه سيدر. تعبير آخرله بونلره مسافه و ماده ده
دييه بيلير.

جاذبه عموميه ساحه سی ايله الكتريق و مقناطيس
ساحه سی برنك طرز ارته ده و برنك مفهومد توحيد
انجه موفق اولورساق بويوك بويوك ترقی اولاجقدر.

رشيپر شيا

قوجه سی حريص، چاليشقان و سرت، و ذاتا صنعتيله
اوله نمش بر آدم، او آر بولونور كوزه لكده،
هم سه ويلي همده سه وينيچ دولو، صافی ايشيق
وكولومه، بر كييك ياوروسی قادار اوشاق،
هرشيئي سه وون و هرشيئه جان و برهن بر قير،
يالكنز سه وكيلىسنك بوزني كنديسته كوسته رهن
بالهت و فیرچالردن ايكره نيوردی. ايشته بو قاديك،
سه وكيلىسنك كندي رسمي بيله يايق ايسته ديكنی
دوعاسی بك قورقونچ اولدی. لکن قادين سسيز
واوصلو ایدی، و بويوك قوله ده، ايشيگك دو كوق
بلكن بزینك اوستنه يالكنز تپه دن سه رپيلديكي
قارانلق اوداجنده اوف بيله ديمه دن هفته لرجه
اوطوردی. لکن رسام كوندن كونه وساعتدن
ساعته ايله ريله ين ايشته درت آله صاريلمشدی.
او حريص، وحشی و تيتير بر آدم دی ورؤيالر
ايچنده كورونغز اولدی؛ او قادار كه بو كي سه سز
قوله اوداجنده دو كوله ن دو كوق ايشيگك سه وكيلىسنك
نشته سيله برابر صحتی ده صولدوردیني كوزه ميوردی.
زوالی قاديك اضطرابی يالكنزاوندن، سه وكيلىسنك
باشقا هر كه آب آجيق كورونيوردی. بونكله برابر
او، دورمادن، سنی چيقارمادن كولومه يوردی،
زيرا كورويوردی كه رسام، بو مشهور آدم، ايشنده
يايچی بر طاد بولويور، و كنديستی اوقادار سه وون،
فقط هر كونه بر آر داهای صاراروب نشته سندن
بر آر داهای غيب ايدهن سه وكيلىسنك رسمي يايق
ايچين اوغراشيوردی. حقيقه، رسمي كوره بيله ن
بر قاچ كشی بر برلرينك قولاغنه آكلوب اونك
موده لنه بکزمه سنی بويوك رمعجزه و رسامك قدرتی
قادارده، رسمي بوقادار كوزه ل ياپدني سه وكيلىسنی
رسامك نه قادار درين سه وديكنه بر دليل اولارق
كوسترييورلردی. فقط ايش ايله رله يوب سوكنه
يا فلاشجه قوله به كيمه بر ايلماز اولدی؛ چونكه
رسام ايشنك صيحاقليله و شيله شمش، كوزلرخي
قاريسنك بوزينه باقى ايچون بيله يلكن بزندن
بك آر آيرييوردي؛ و بويلهجه كورمييوردي كه
يلك بزینك اوستنه ياپدني رنكار ياننده كي قاديك
ياناقلردن چكيلوردی. هفته لر كچوب ده رسامك
يتمسی ايچين آغريك اوستنه بر فیرچا و نوزلرك اوستنه
اوافق بر رنك داهای وورمقن باشقا برشی قالمانجه،
قاديك روحی بر شامدك ايچنده كي قانديلك آله وی
كي بر داهای تيره دی. و صوكرافیرچا وورولدی.
ورنك ده سورولدی؛ و بر آن رسام اورنايه قويدني
رسامك قارشينده كندندن كچمش بر حالده دوردي؛
فقط ايكنجي آنده، داهای رسمي سير ايده ركن،
بردن باشند باشه تيره يوب صاراردی، و او جوق
بکزييله باغيدی: «لکن، اوح، بو حياتك
تا كنديسی!...»

سه وكيلىسنه دونوب باندی: قادين اولمشدی!...

كنفاهه حالت

